

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Господинка Радева Пракова-Василева, дм – Ръководител на „Първа Катедра по Вътрешни болести и Обща медицина“ при Медицински Факултет на Тракийски Университет – Стара Загора
на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“, в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по докторска програма „Професионални заболявания“
Съгласно Заповед на Ректора на Медицински Университет-Варна № Р-109-35/07. 02. 2024 г.
Автор: д-р Димитринка Росенова Димитрова
Катедра: „Оптометрия и професионални болести“, МФ, МУ - Варна
Тема на дисертационния труд: „Професионални рискови фактори в епидемиологията на мозъчните инсулти“.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на електронен носител е в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в РБългария и Правилника за приложението му на МУ-Варна за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“, и включва всички необходими документи.

Д-р Димитринка Росенова Димитрова придобива магистърска степен по медицина през 2015 г. от МУ-Варна и започва работа като лекар-ординатор в Спешно отделение на МБАЛ „Св. Анна“- гр. Варна. От 2016 до 2020 г. е лекар-специализант по Нервни болести към II-ра Неврологична клиника с ОИЛНБ и ОЛОМИ на УМБАЛ „Св. Марина“- Варна, където работи и понастоящем. От 2021 г. е специалист по Нервни болести, а от 2019 г. е асистент към Катедрата по физиотерапия, рехабилитация, морелечение и професионални заболявания, УС по Професионални болести към Факултета по „Обществено здравеопазване“ на МУ-Варна. Със Заповед на Ректора на МУ-Варна от 31.01.2020 г., д-р Д. Димитрова е зачислена като докторант в редовна форма на обучение в докторска програма „Професионални заболявания“ с тема на дисертационния труд: „Професионални рискови фактори в епидемиологията на мозъчните инсулти“. Научните интереси на д-р Д. Димитрова са основно в областта на неврологичните заболявания и рискови фактори в работната среда, като причина за изявата им. Преминала е редица квалификационни тематични курсове за следдипломно обучение: Педагогическа компетентност, Методика на научноизследователската работа, Етика на научните изследвания, Статистически методи за обработка и представяне на данни, Комуникативни техники и презентационни умения и др. Притежава свидетелство за владее на високоспециализирана дейност по Клинична Електромиография.

Д-р Димитринка Росенова Димитрова владее английски език, удостоверено в платформата Blackboard с ниво B1 (CEFR). Член е на Българския лекарски съюз и Българското дружество по неврология.

2. Актуалност на дисертационния труд

Мозъчносъдовите заболявания са едни от най-честите причини за влошеното качество на живот, увеличават своя дял в структурата на общите заболявания особено в страни с висок стандарт и могат да са причина за настъпване на трайни усложнения и инвалидизиране на болните. През последните години се наблюдава тенденция за поява на мозъчносъдови увреждания във все по-млада възраст, което засяга трудоспособната част от населението и определя социално-икономическото значение на тази патология. Твърде подробно са изследвани рисковите фактори свързани с начина на живот като причина за появата на тези заболявания. Отсъствието на проучвания, насочени към изследване на факторите на работната среда и трудовия процес като причина на мозъчносъдовите нарушения определят иновативния подход и актуалността на настоящия дисертационен труд. Последният е насочен към характеристика и анализ на професионалните рискови фактори в епидемиологията на мозъчните инсулти, което да послужи за ранна диагностика и успешна профилактика на острите мозъчносъдови инциденти.

3. Структура на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа всички основни раздели. Представен е в обем от 87 стандартни страници, съдържа 17 фигури, 17 таблици и 3 приложения, като включва: въведение, литературен обзор, цел и задачи, работни хипотези, материал и методи, собствени резултати, обсъждане и изводи.

Библиографията съдържа 156 източника, от които 2 на кирилица и 154 на латиница, като 60 % от цитираните източници са от последните 10 години.

➤ *Литературен обзор*

Литературният обзор, представен в 28 страници, е логично структуриран и показва достатъчно познаване на проблема от достъпните научни източници. Анализирани са епидемиологичните данни за разпространението на мозъчните инциденти, като се отбелязва нарастване на честота и значително „подмладяване“ на патологията. Представена е съвременната класификация на мозъчносъдовите увреждания и социалноикономическите последици. Характеризирани са рисковите фактори в етиологията на мозъчните инсулти, определени като изменяеми и поведенчески (артериална хипертония, захарен диабет, хиперхолестеролемия, стеноза на каротидната артерия, предсърдно мъждене, персистиращ форамен овале, сънни нарушения, нефизиологичен режим на хранене, злоупотреба с алкохол и тютюнопушене). В самостоятелен раздел са представени професионалните рискови фактори, свързани с повишен риск от мозъчносъдови заболявания (стрес на работното място, тежки метали, характера на труд и работната поза, сменен режим на работа, производствен прах). Особено ценно е подробното описание за ефекта върху мозъчните структури на устойчивите органични замърсители, свързани с предизвиканите от експозицията им дислипидемии, атеросклеротични промени с различна локализация и като последица инфаркти и инсулти. Литературният обзор завършва с изводи, които определят основната цел на дисертационния труд насочена към проучване ролята на професионалните рискови фактори в епидемиологията на мозъчните инсулти, при пациенти в работоспособна възраст.

За изпълнение на поставената цел са определени 6 задачи и са формулирани три научни хипотези за съществуваща положителна корелация между продължителността на трудовия стаж, физическия труд и вредните навици (тютюнопушене и прием на алкохол) от една страна и риска от инсулт от друга.

➤ *Методика на изследването*

Обект на изследването са 351 пациенти, хоспитализирани във Втора неврологична клиника с ОЛОМИ и ОИЛНБ на УМБАЛ “Св. Марина”- Варна, в периода ноември 2021 г.- януари 2023 година. Коректно са посочени включващите и изключващи критерии. За целта на проучването е разработена анкетна карта, представена в отделно приложение. Клиничното изследване включва неврологичен статус, лабораторни и образни изследвания, скала за оценка тежестта на инсулта (National Institute of Health Stroke Scale - NIHSS) и прогноза за клиничния резултат, както и скала за оценка нивото на съзнание (Glasgow-Liege Coma Scale-GLCS) с много добра прогностична стойност. За статистическата обработка на данните и използван специализиран софтуерен продукт SPSS v. 26.0, а получените резултати са представени в таблици и фигури.

➤ *Резултати и обсъждане*

Резултатите от собствените проучвания са в обем от 27 страници, от които 7 страници обобщение, 17 таблици и 17 фигури.

Анализът на социално-демографските характеристики показват по-голяма честота на инсулта сред мъжете и във възрастовия интервал от 52 до 64 години. Установена е тенденция за намаляване на хеморагичните мозъчни инциденти с възрастта и повишаване на исхемичните. Най-висок е относителния дял на болните със средна степен на образование. От изследваните изменяеми фактори, повлияващи риска от инсулт с най-голямо значение са консумацията на алкохол, тютюнопушенето, дислипидемията. По отношение на коморбидитета е потвърдена високата честотата на артериална хипертония (93%) и захарен диабет (27%) при болните с инсулт.

Анализът на факторите, свързани с професията на болните, показват положителна корелационна зависимост между общия трудов стаж над 30 г., физическия труд, работа в затворени помещения, динамичната работна поза, еднообразните движения и риска от инсулт. Не са установени статистически значими зависимости между продължителността на работния ден, нивото на стрес, режима на труд и честотата на инсулт при анкетираните. Значимо най-висок е относителният дял на болните, експонирани на физически вредности, следвани от химически и биологични фактори, без да е открита статистически значима корелационна връзка между професионалните вредности и диагнозата инсулт. Анализът на данните от NIHSS при постъпване и при изписване показват тенденция за намаляване, което кореспондира с по-добра прогноза и възможност за възстановяване в дългосрочен план. В този раздел отсъстват данни за използваната скала за оценка нивото на съзнание (Glasgow-Liege Coma Scale-GLCS) с прогностична стойност (описана в методите на изследване) и резултатите, получени от прилагането ѝ. Една немалка част от таблиците и фигурите, които съдържат една и съща информация, биха могли да се обединят и данните да се представят само в табличен или в графичен вид.

В обсъждането на дисертационния труд, представен в самостоятелен раздел, д-р Д. Димитрова съпоставя получените собствени резултати с тези в други научни публикации, като подчертава данните с потвърдителен характер и анализира получените различия при проучваната от нея група и тези, съобщавани от автори в други страни от Европа и света. Дисертационния труд завършва с шест извода, които следват поставените задачи и научни хипотези.

Оригиналният принос от дисертационния труд на д-р Д. Димитрова се състои в проведеното за първи път у нас проучване, целта на което е да се оцени влиянието на различните професионални рискови фактори в епидемиологията на мозъчните инсулти при пациенти в трудоспособна възраст и да се анализира степента на възстановяване на функционалния дефицит след инсулт при дехоспитализацията на болните. Част от приносите имат потвърдителен характер и подкрепят заключенията от други подобни изследвания за ролята на съдовия рисков фактор, дислипидемията и някои демографски показатели (възраст и пол) в повишената честота на инсултите. Със своите резултати, Д-р Д. Димитрова потвърждава положителната връзка между мозъчния инсулт от една страна и трудовия стаж, динамичната работна поза, физическия труд и еднообразните работни движенията. Библиографията съдържа 156 литературни източника, (2 на кирилица и 154 на латиница), по-голямата част от които са от последните 10 години.

4. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Д-р Д. Димитрова е представила 3 научни публикации, на една от които е първи автор. Има участие в шест научни конференции с доклади и постери.

5. Автореферат

Авторефератът е структуриран в съответствие с изискванията, съдържа 50 страници и отговаря на съдържанието на дисертационния труд. Онагледен е със 17 таблици и 17 фигури.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените за становище материали ми дават основание да считам, че д-р Д. Димитрова има основен принос в разработването на настоящия дисертационен труд, притежава теоретични знания и професионални умения по научната специалност „Професионални заболявания“. Въпреки направените забележки, коментари и препоръки считам, че дисертационния труд отговаря на изискванията от ЗРАСРБ и на Правилника за приложението му в МУ-Варна. Това е основание за *моята положителна оценка за присъждането ОНС „Доктор“ на д-р Димитринка Росенова Димитрова по научната специалност „Професионални заболявания“, в професионално направление 7.1. Медицина, от област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт.*

05. 03. 2024 г.
град Стара Загора

Изготвил становището:

Проф. д-р Господинка Пракова, дм

Залчено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679